

شیوہ های موفق تدریس و تربیت

بیاناتی از:

- ۱- مولانا شمس الحق قادری
- ۲- مولانا مفتی نظام الدین شامزئی
- ۳- مولانا عبدالرئوف غزنوی حفظہ اللہ
- ۴- مولانا سلیم اللہ خان حفظہ اللہ
- ۵- مولانا دکتر عبدالرزاق اسکندر حفظہ اللہ
- ۶- مولانا مفتی محمد رفیع عثمانی حفظہ اللہ
- ۷- مولانا مفتی محمد تقی عثمانی حفظہ اللہ
- ۸- مولانا عبدالحلیم چشتی حفظہ اللہ
- ۹- مولانا عزیز الرحمن حفظہ اللہ
- ۱۰- مولانا محمد اسلم شیخوپوری

سرشناسه : نارویی، عبداللطیف، ۱۳۵۵ -
 عنوان و نام پدیدآور : شیوه‌های موفق تدریس و تربیت
 مشخصات نشر : سراوان: نشر سروچ، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری : ۲۹۶ ص.
 شابک : ۹۷۸۶۰۰-۹۵۴۶۵۸۹
 وضعیت فهرست نویسی : فیای مختصر
 یادداشت : فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی:
<http://opac.nliair> قابل دسترسی است
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۸۳۶۰۷۱



۰۹۳۶۱۴۱۲۶۷۰
 ۰۵۴-۳۳۴۲۶۶۴۷

شناسنامه کتاب

- ◀ نام کتاب شیوه‌های موفق تدریس و تربیت
- ◀ ناشر انتشارات سروچ
- ◀ صفحه آرای سعید - لجعی
- ◀ تیراژ ۳۰۰۰
- ◀ قطع رقعی
- ◀ نوبت چاپ اول ۱۳۹۴

مرکز پخش: زاهدان خیابان خیام / مابین خیام ۳ و ۵ کتابسرای سادات



شابک: ۹۷۸۶۰۰-۹۵۴۶۵۸۹

(حق چاپ برای ناشر محفوظ است)

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	سخن نخست
۱۵	شیوه‌های برتر تدریس تفسیر / مولانا شمس الحق
۱۵	هدف از تحصیل علم
۱۸	عوامل پس‌رفت آموزشی
۲۲	روش تدریس کتاب‌های ابتدایی
۲۵	احترام به اساتید و وسایل تحصیل علم
۳۰	تدریس علم تفسیر در کلاس‌های ابتدایی
۳۶	تدریس علم تفسیر در کلاس‌های پایانی
۴۲	فهم قرآن از نظر بلاغت
۴۵	دو روش تفسیری
۴۶	علوم قرآن
۴۹	فقه را چگونه تدریس کنیم؟ / حضرت مولانا مفتی نظام الدین شامزی رحمۃ اللہ علیہ
۵۲	تعریف لغوی و اصطلاحی فقه
۵۳	موضوع علم فقه
۵۳	تعریف فقیه از دیدگاه محدثین و فقها
۵۷	واقعه‌ای از امام ابوحنیفه رحمۃ اللہ علیہ
۶۱	تدریس فقه
۶۴	لطیفه
۶۶	روش تدریس کتاب هدایه
۶۷	مفتی و معلم محتاطانه رفتار نمایند
۶۸	سخنی از روی تجربه
۷۰	اخلاق معلم

- ایجاد انگیزه عمل در میان طلاب ۷۱
- آداب و اصول تدریس حدیث / مولانا عبدالرئوف غزنوی ۷۴
- حسن نیت ۷۶
- حسن عمل، کردار نیک ۷۹
- حسن تربیت (تربیت نیکو) ۸۳
- حسن تدریس ۸۴
- تطبیق در میان احادیث ۸۵
- اعتدال در مقدار درس ۸۹
- احترام به بزرگان ۹۰
- اجتناب و پرهیز از تنقیص علمای معاصر ۹۱
- تشویق طلاب به سوال کردن ۹۴
- رجوع از حرف و دیدگاه خود (در وقت ضرورت) ۹۴
- تسلط بر اصول حدیث ۹۴
- شیوه تدریس موفق / حضرت مولانا سلیم الله خان حفظه الله ۹۷
- گام به گام تا آموزش عربی / مولانا دکتر عبدالرزاق اسکندر دامت برکاتهم ۱۰۳
- کار نخست استاد این است که تلفظ درست را به طلاب بیاموزد ۱۳۰
- نیاز به تربیت صحیح در مدارس / مفتی محمد رفیع عثمانی دامت برکاتهم ... ۱۴۱
- فقدان تربیت روحی در مدارس ۱۴۱
- باید مولوی تربیت کنیم! ۱۴۹
- اتباع سنت چیست؟ ۱۵۱
- تربیت خواهران ۱۵۳
- مدرس موفق و نمونه / حضرت مولانا مفتی محمد تقی عثمانی دامت برکاته . ۱۵۶
- توجه به فقه در صدر اسلام / حضرت مولانا عبدالحلیم چشتی ۱۶۶
- آغاز بصیرت فقهی در زندگی مکی ۱۶۷

- نمونه‌ای دیگر از بصیرت فقهی ۱۷۰
- عمل کردن صحابه بر فتوای مفتی در عصر پیامبر اکرم ﷺ ۱۷۷
- روش تدریس حدیث ۱۸۱
- ارتباط استاد با شاگرد ۱۸۳
- طلاب مهمان الله تعالی هستند ۱۸۴
- اهمیت تربیت و تعلیم و ویژگی‌های استاد نمونه / مولانا عزیزالرحمن ۱۸۵
- دامت برکاته ۱۸۵
- خداوند معلم نخست ۱۸۷
- استحضار هدف و محاسبه عملکرد ۱۸۹
- جمعیت خاطر و یک‌سوئی ۱۸۹
- یک‌سوئی و احساس مسئولیت ۱۹۱
- چگونه می‌توان استعداد را تقویت کرد ۱۹۳
- مطالعه و آماده کردن درس قبل از کلاس ۱۹۵
- پرهیز از عوامل مخل در یک‌سوئی و خاطر جمعی ۱۹۶
- تفسیر را چگونه تدریس کنیم؟ / حضرت مولانا محمد اسلم شیخوپوری ۲۰۶
- دامت برکاتهم ۲۰۶
- عظمت قرآن ۲۰۶
- خانواده حضرت شاه ولی الله و خدمت قرآن ۲۰۸
- کمبود عظمت قرآن در قلبها ۲۱۰
- تقدس بدون تدبیر ۲۱۱
- احساس کمتری... چرا؟ ۲۱۴
- به نیت استفاده مطالعه و تدریس کنید ۲۱۶
- تفاسیر عربی ۲۱۸
- از تفاسیر عربی چگونه استفاده کنیم؟ ۲۱۸

- ۲۲۰ به متن قرآن کریم توجه کنید
- ۲۲۳ استفاده از رایانه و اینترنت
- ۲۲۴ تکرار قرآنی و فوائد آن
- ۲۲۶ تدریس تفسیر و تحقیقات جدید علوم طبیعی
- ۲۲۷ نمونه‌هایی از حقایق و اکتشافات مسلم
- ۲۲۸ مقایسه ادیان را در درس تفسیر بگنجانید
- ۲۳۱ رموز تدریس و تربیت / از حضرت مولانا مفتی ابولبابه (مدظله العالی)
- ۲۳۱ بحث لغوی فقه
- ۲۳۲ تعریف اصطلاحی فقه
- ۲۳۳ اقسام علوم
- ۲۳۴ حفظ کردن خلاصه الباب
- ۲۳۵ روش حفظ خلاصه الباب
- ۲۳۷ سه قسم دلیل عقلی
- ۲۳۸ شرط قیاس اقترانی
- ۲۳۸ روش استخراج قاعده فقهی
- ۲۴۰ تجزیه مسئله فقهی
- ۲۴۰ انواع کتب درسی فقه
- ۲۴۱ روش پیاده کردن (اجرای) دلائل
- ۲۴۲ فرق قاعده و ضابطه
- ۲۴۳ روش حفظ قاعده
- ۲۴۳ چکیده مطالب
- ۲۴۴ ویژگی درس حوزوی
- ۲۴۵ روش مطالعه مدرس
- ۲۴۶ مطالعه مقارن

- ۲۴۸ چکیده مقاله
- مدارس دینی و شکوفایی زبان عربی / مولانا نور البیشر محمد نورالحق
 ۲۵۰ (مدظله العالی)
- ۲۵۲ حوزه‌های علمیه و زبان عربی
- ۲۵۵ اهمیت زبان عربی در عصر حاضر
- ۲۵۹ آیا برای شکوفایی زبان عربی این مقدار تلاش کافی است؟
- ۲۶۵ پیشنهاداتی برای شکوفایی زبان عربی
- ۲۶۵ تلاش در میان عموم مردم
- ۲۶۶ تلاش در میان طلاب پسر و دختر
- ۲۷۰ به زبان عربی اهمیت دهیم / شیخ موسی عراقی حفظه الله

بسم الله الرحمن الرحيم

سخن نخست

مدارس علوم دینی پایگاه‌های بزرگ پاسداری از حوزه دین و شریعت بوده‌اند و در گذر زمان مردان نام‌آور بزرگ و رجال فرهیخته فراوانی را تحویل جامعه اسلامی داده‌اند.

این مدارس در واقع سنگر مبارزه علیه کفر و انحراف و گمراهی بوده، بسیاری از بزرگ‌مردان تاریخ اسلام همواره در همین مدارس راه و رسم زندگی کردن در پرتو شریعت اسلامی را فرا گرفته‌اند و با جهل و ناآگاهی مبارزه کرده، خود بیدار شده و برای بیدارگری تلاش کرده‌اند و امت اسلامی را به‌سوی شاهراه سعادت و خوشبختی رهنمون گشته‌اند.

امروزه نیز مدارس دینی چنین وظیفه و مسئولیت خطیری بر دوش دارند و باید در جهت رشد و شکوفایی هرچه بیشتر این مدارس تلاش کرده، مسیر درست را در راستای بهره‌دهی هرچه بیشتر در زمینه علم و عمل بازشناسند و از این راه توفیقات چشمگیر و قابل انتظاری را حاصل نمایند.

واقعیت آنست که مدرسه نام در و دیوار و یا اطاقها و سالن‌ها نیست؛ مدرسه یعنی استاد و شاگردی که در جایی گردآمده راه علم و دانش را می‌پویند و می‌پیمایند؛ چه در سایه درختی باشد یا در خیمه و اطاقی.

بنابراین شایسته است که در راستای آموزش و تربیت درست گام برداشته با برنامه‌ریزی‌های قانونمند و هدفدار در جهت تعلیم و تزکیه و یا

به تعبیری دیگر آموزش و تربیت طلاب و حتی اساتید توجه شایانی گردد؛ زیرا در چندین جا از قرآن کریم امر تعلیم با تزکیه همراه آمده است و جزو وظایف حضرت رسول ﷺ نیز همین است که «یعلمهم الکتاب و الحکمة و یزکیهم» و در جایی برعکس «یزکیهم و یعلمهم الکتاب و الحکمة» آمده است.

این آیه‌ها اشاره به این واقعیت دارند که امر تزکیه و تعلیم در زمینه تأثیرگذاری لازم و ملزوم یکدیگر بوده و اگر یکی نباشد، در دیگری نیز خلل پدید می‌آید.

در گذشته‌های دور و نزدیک بسیاری از بزرگان با نظر داشت کاستی‌های عملی که بیش از کاستی‌های علمی جلوه گر شده‌اند به امر تزکیه درون و تربیت اخلاقی و اصلاح بیشتر توجه داشته‌اند چنانکه یکی از بزرگان فرموده است: «لأن اتعلم بابا من الأدب خیر من أن اتعلم سبعین بابا من الفقه؛ اگر بایی از ادب را بیاموزم بهتر است از این که هفتاد باب از فقه را بیاموزم».

امروزه نیز با توجه به گسترش دامنه‌های علوم مختلف در دانشگاه‌های دنیا کاستی‌های عملی و عدم تربیت درونی سبب‌ساز فتنه‌ها و فسادهای بی‌شماری در جهان شده است و بر همگان واضح است که در دانشگاه‌های دنیا به امر تعلیم بسیار اهتمام می‌شود و برنامه‌ریزی‌های گوناگون در این زمینه صورت می‌گیرد، اما با تاسف فراوان در امر تربیت و تزکیه و اصلاح هیچ گامی برداشته نمی‌شود و در نتیجه جوامع مختلف به سوی انحطاط اخلاقی و فرومایگی پیش می‌روند.

یکی از امتیازهای بزرگ مدارس علوم دینی که در شبه قاره هند و پاکستان و ایران و برخی کشورهای دیگر تا هنوز موقعیت‌شان را حفظ کرده‌اند توجه به امر تزکیه در ضمن تعلیم است. این ویژگی قابل ذکر تاثیر بزرگی در پرورش رجال فرهیخته در زمینه‌های علم و عمل داشته، مصلحانی بزرگ از همین مدارس سر برآورده به دنیا نور داده و خدمت کرده‌اند. لذا ضرورت دارد تا به این امر مهم بیش از پیش توجه گردد.

بر همین اساس و با اهتمام و ابتکار اساتید مدرسه عثمانیه بهادر آباد کراچی در دو دوره تربیتی از بزرگان علم و ادب و علمای سرشناس شهر کراچی موقعیت استفاده فراهم آمده، در زمینه‌های مختلف علم و عمل سخنرانی‌ها و راهنمایی‌های ارزشمندی ارائه شده است. بعدها این مجموعه به صورت کتابی تحت عنوان «موز تدریس و تربیت» به چاپ رسیده است.

با توجه به اهمیت موضوع و توصیه حضرت استاد گرانقدر جناب مفتی محمد قاسم قاسمی حفظه الله به خواندن و استفاده از این کتاب مفید، برنامه‌ریزی شد تا این کتاب به فارسی برگردان شود؛ لذا دوستان و همکاران فاضل ما همت کرده، این مجموعه را در مدت کوتاهی به فارسی ترجمه کردند که اسامی سخنرانان و مترجمین به ترتیب اصل کتاب ذکر می‌گردد:

- ۱- مولانا شمس الحق رحمته الله علیه / ترجمه: مولوی شبیر احمد صمدانی
- ۲- مولانا مفتی نظام الدین شامزئی رحمته الله علیه / ترجمه: مولوی عبدالعزیز نعمانی

- ۳- مولانا عبدالرئوف غزنوی حفظه الله / ترجمه: مولوی محمدیار محمدزهی
 - ۴- مولانا سلیم الله خان حفظه الله / ترجمه: مولوی عبدالأحد حنفی
 - ۵- مولانا دکتر عبدالرزاق اسکندر حفظه الله / ترجمه: مولوی سعادت عیداللهی
 - ۶- مولانا مفتی محمدرفع عثمانی حفظه الله / ترجمه: مولوی حبیب الله مرجانی
 - ۷- مولانا مفتی محمدتقی عثمانی حفظه الله / ترجمه: مولوی دکتر عیدالله بنی کمال
 - ۸- مولانا عبدالحلم چشتی حفظه الله / ترجمه: مولوی سعدی
 - ۹- مولانا عزیز الرحمن حفظه الله / ترجمه: مولوی محمد ذاکری فر
 - ۱۰- مولانا محمداسلم شیخوپوری رحمته الله / ترجمه: مولوی حفیظ الله نائب
 - ۱۱- مولانا مفتی ابولبابه حفظه الله / ترجمه: مولوی بای محمد عیدی دهنه
 - ۱۲- مولانا نور البشیر حفظه الله / ترجمه: مولوی محمدصدیق ریگی
 - ۱۳- شیخ موسی عراقی حفظه الله / ترجمه: مولوی عبدالرحمن گمشادزهی
- در اخیر از تمامی دوستان و بزرگوارانی که در امر ترجمه این مجموعه همکاری داشته‌اند تشکر و امتنان داریم، امید است چراغ راهی برای پویندگان راه حق و حقیقت و سرمایه آخرتی برای همه ما باشد.

و ما توفیقی إلا بالله علیه توکلت و الیه انیب

و صلی الله علی خیر خلقه محمد و علی آله و صحبه اجمعین

عبداللطیف نارونی

دارالعلوم زاهدان

۱۷ شوال ۱۴۳۴هـ....